

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОСОБИСТІСНО-ПРЕВЕНТИВНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДІ

У статті проаналізовано поняття «особистісного розвитку молоді» та проведений теоретичний аналіз стану цієї проблеми. Запропоновано визначення особистісно-превентивного розвитку. Встановлено, що важливою складовою процесу особистісного розвитку молоді людини в сучасному суспільстві є особистісно-превентивний розвиток як складова процесу особистісного розвитку щодо попередження, запобігання, усунення деструктивних факторів у поведінці особистості, гармонізація відносин у соціумі, розвиток у дітей та молоді волевих якостей, що забезпечують стійкість до можливих відхилень у поведінці в соціальному середовищі.

Ключові слова: особистісний розвиток, превентивний розвиток, особистісно-превентивний розвиток.

В статье проанализировано понятие личностного развития молодежи и проведен теоретический анализ состояния этой проблемы. Предложено определение личностно-превентивного развития. Установлено, что важной составляющей процесса личностного развития молодого человека в современном обществе является личностно-превентивное развитие как составляющая процесса личностного развития по предупреждению, предотвращению, устранению деструктивных факторов в поведении личности, гармонизация отношений в социуме, развитие у детей и молодежи волевых качеств, обеспечивающих устойчивость к возможным отклонениям в поведении в социальной среде.

Ключевые слова: личностное развитие, превентивное развитие, личностно-превентивное развитие.

Постановка проблеми. Негативні процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, призвели до виникнення значних проблем у молодіжному середовищі. Сучасні підлітки та юнаки позбавляються традиційної соціальної підтримки, яка допомагала молоді зрозуміти та реалізувати можливості періоду переходу в доросле життя. Послаблюється вплив сім'ї, змінюються культурно-моральні орієнтири та збільшується кількість сексуально активної молоді. Така несприятлива ситуація призводить до збільшення зараження інфекціями, що передаються статевим шляхом, в тому числі й ВІЛ/СНІДом, підвищення рівня материнської та дитячої смертності. В молодіжному середовищі поширюється насильство, також збільшується кількість злочинів по відношенню до молодих людей.

Відповідні відомства основний акцент зосереджують на боротьбі з наслідками негативних явищ, а профілактичній роботі, що має попереджувати негативні тенденції, відводиться другорядне значення. В зв'язку з цим постає важливе питання – профілактика та попередження негативних явищ в молодіжному середовищі з використанням психологічних наук та знань, об'єднанням зусиль практичних психологів, педагогів, лікарів, соціальних працівників, соціологів, юристів.

Об'єкт теоретичного дослідження: особистісно-превентивний розвиток молоді.

Предмет дослідження: особливості впливу соціально-психологічних чинників на особистісно-превентивний розвиток молоді.

Мета дослідження: дослідити теоретичні аспекти особистісно-превентивного розвитку молоді.

Завдання теоретичного дослідження: з'ясувати теоретичні підходи, визначити сутність, основні завдання та функції особистісно-превентивного розвитку.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Розвиток особистості є однією з ключових категорій у психології та педагогіці. Вивченням поняття «особистісний розвиток» займалися С.Д. Максименко, Г.С. Костюк, О. Бондарчук, А. Фурман, М. Шibaєва, М. Рокич, А. Маслоу, В. Білські, С. Шварц, Г. Цукерман та інші. Сьогодні, на жаль, відсутні єдині погляди вчених на поняття «особистісний розвиток».

Існує багато різних теорій особистості, в кожній з яких проблема розвитку особистості розглядається по-різному. Психоаналітична теорія трактує розвиток як адаптацію біологічної природи людини до життя в суспільстві, набуття у неї певних захисних механізмів та способів задоволення потреб. Теорія ґрунтується на поглядах про те, що всі риси особистості формуються в ході життєдіяльності, при цьому процес їх зародження, перетворення та стабілізації підпорядкований небіологічним законам. Теорія соціального научіння розглядає процес розвитку особистості як формування певних способів міжособистісної взаємодії людей. Гуманістична та інші феноменологічні теорії трактують його як процес становлення власного «Я» [9, с. 481].

Особистісний розвиток дитини починається з моменту народження і досягає довершеності після закінчення школи набуттям соціально-психологічної самостійності і незалежності, а також почуттям внутрішньої свободи, характерного для високо-розвиненої особистості.

У міру зростання дитини коли втрачаються її первинні фізіологічні і соціально-психологічні зв'язки з матір'ю, з іншими людьми, які замінюють і доповнюють її в дитинстві, у неї розвивається прагнення до особистісної незалежності і персональної свободи. Послідовні кроки реалізації цього життєво важливого прагнення: фізична незалежність (відділення від організму матері): фізіологічна незалежність (поява здатності самостійно задовольняти свої органічні потреби); психологічна незалежність – свобода, що розуміється як спроможність людини думати і поводитися цілком самостійно, відповідно до внутрішньо прийнятих принципів власної автономної моралі [8, с. 56-57].

Разом з індивідуалізацією особистості, її емансипацією і набуттям незалежності в сучасному суспільстві, де є місце не тільки людським, але і «нелюдським» відносинам, може зростати почуття самотності. «У міру того, як дитина відокремлюється, – пише Е.Фромм, – вона починає усвідомлювати свою самотність». Ця самотність породжує в неї відчуття беззахисності і тривоги. Одна з перших серйозних небезпек, що може виникнути в суспільстві, заснованому на конкурентних відносинах між людьми, які не відзначаються високою моральністю і культурою, полягає в тому, що зростаюча людина не одержує належної моральної підтримки з боку оточуючих і змушена захищати себе від них, боротися за своє існування [8, с. 57].

Індивідуалізація, що посилюється у цих умовах, призводить або до підкорення іншим, або до пригнічення інших, або до ізоляції від них. У першому випадку для того, щоб зняти тривогу і страх, дитина прагне злитися з оточуючими, беззаперечно підкоряється їм і чинним у суспільстві законам, вищій владі. За це, проте, треба платити повною або частковою відмовою від власного «Я», від того, щоб бути індивідуальністю – особистістю. У другому випадку зв'язки з людьми набувають нерівноправного характеру, але наче з протилежним знаком: людина починає розвиватися як особистість за рахунок інших людей, і, зрештою, зупиняється у своєму індивідуальному розвитку. Третій тип психологічно ізолюваної особистості виникає тоді, коли між формально вільними людьми встановлюються винятково ринкові відносини типу «ти – мені, я – тобі». У цих умовах дійсно моральна людина здатна існувати і нормально розвиватися, тільки ізолювавши себе від товариства подібних людей, позбавлених глибинної моральної основи. У результаті народжується тип особистості самотника, мандрівника в пустелі нелюдських людських відносин. І тільки четвертий шлях відкриває простір

для повноцінного особистісного розвитку людини. Це – шлях пріоритетного морального самовдосконалення людини, а не посилення її політичного або економічного потенціалу [8, с. 57-58].

Розвиток особистості в дитинстві відбувається під впливом різноманітних соціальних інститутів: сім'ї, школи, позашкільних закладів, засобів масової інформації (преса, радіо, телебачення) і живого безпосереднього спілкування дитини з оточуючими людьми. У різні вікові періоди особистісного розвитку кількість соціальних інститутів, причетних до формування дитини як особистості, та їхнє виховне значення різні. У процесі розвитку особистості дитини від народження до трьох років велику роль відіграє сім'я, зокрема набуття нових основних особистісних якостей пов'язане в першу чергу з нею. У дошкільному дитинстві до впливу сім'ї додається вплив спілкування з ровесниками, дорослими людьми, звернення до доступних засобів масової інформації. З вступом до школи відкривається потужний канал виховного впливу на особистість дитини через ровесників, учителів, шкільні навчальні предмети і заняття. Розширюється сфера контактів із засобами масової інформації, різко зростає потік інформації виховного плану, що досягає дитини і теж здійснює на неї вплив. Починаючи з підліткового віку, велику роль у розвитку особистості відіграє спілкування з ровесниками, друзями, серед яких дитина проводить значну частину часу. Це дозволяє їй зробити істотний крок від залежності до незалежності і перейти на автономний, самостійний шлях подальшого особистісного розвитку. Все більшого значення з цього вікового періоду набувають самовиховання і самовдосконалення особистості, що в юності стають головними засобами її розвитку [8, с. 59-60].

Ранній юнацький вік – це час відносної стабілізації особистості, її практичної підготовки до самостійного життя. В той же час юнацький вік – етап формування самосвідомості і власного світогляду, прийняття відповідальних рішень, людської близькості, коли цінності дружби, любові можуть бути першорядними. Відповідаючи самому собі на питання «хто я?», «який я?», «до чого я прагну?», молода людина формує: 1) *самосвідомість* – цілісне уявлення про себе, емоційне ставлення до себе, самооцінку своєї зовнішності, розумових, моральних, вольових якостей, усвідомлення своїх достоїнств і недоліків, на основі чого виникають можливості цілеспрямованого самовдосконалення, самовиховання; 2) *власний світогляд* як цілісну систему поглядів, знань, переконань своєї життєвої філософії, що спирається на засвоєну раніше певну суму знань і здатність до абстрактно-тео-

ретичного мислення, без чого розрізнені знання не складаються в єдину систему; 3) прагнення наново і критично осмислити усе оточуюче, *самоствердити свою самостійність* та оригінальність, створити власні теорії сенсу життя, любові, щастя, політики тощо. Для юнацтва властивий максималізм суджень, своєрідний егоцентризм мислення: розробляючи свої теорії, юнак поводить ся так, наче світ повинен підпорядкуватися його теоріям, а не теорії дійсності. Прагнення довести свою незалежність і самобутність супроводжуються типовими поведінковими реакціями: «зневажливого ставлення» до порад старших, недовіри і критиканства стосовно старших поколінь, іноді навіть відкритої протидії. Але в такій ситуації юнак змушений спиратися на моральну підтримку ровесників, і це призводить до типової реакції «підвищеної схильності» (неусвідомлена сугестивність, свідомий конформізм) до впливу ровесників, що обумовлює однаковість смаків, стилів поведінки, норм моралі (молодіжна мода, жаргон, субкультура), навіть злочини серед молоді, як правило, носять груповий характер, відбуваються під впливом групи [8, с. 68-69].

В.М. Красновський акцентує увагу на соціальних чинниках, що впливають на розвиток особистості підлітка в сучасному суспільстві. Дослідник вказує не лише на системну кризу суспільства, кардинальну зміну його ціннісних ідеалів, суперництво світоглядних позицій – політичних та релігійних, але й на такі похідні явища, як порушення глибинних зв'язків між дорослими та дітьми, відірваність шкільного навчання від сьогоденних потреб підлітка [7].

На думку В.Є. Чудновського, найбільш ураженим виявився духовно-моральний бік суспільних відносин. Пошуку сенсу життя протиставляються «сенси-ерзаці», як, наприклад, «досягнення» у вживанні алкогольних напоїв. Це негативно впливає на формування особистості, передусім у підлітковому віці. Втрата свого «обличчя», своєї позиції, того, що має визначати психологічну суть кожної людини, ставить під загрозу нормальний перебіг особистісного розвитку [7, с. 88].

У стосунках молодь найчастіше стикається з проблемою відчуження. Прояви непорозуміння та духовного негативізму один до одного спричиняють руйнування індивідуальності. Молода особистість опинилась у конфлікті із соціальною дійсністю суспільства, відносно якого у неї змінилися погляди на стереотип соціальних відносин та сформувався деформований світогляд на соціально-рольовий процес [7, с. 89].

Велику загрозу фізичному, психічному та психологічному здоров'ю молоді становить потенційно шкідливі речовини: тютюн, алкоголь та психоактивні речовини, які стали легко доступними для сучасної молоді. Про це свідчать результати проекту «Європейське опитування учнівської молоді щодо вживання алкоголю та наркотичних речовин», яке проводилося в Україні в 2011 році на національному рівні Українським інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка. Об'єктами дослідження виступили учні 1994-1996 років народження, тобто 15-17-тилітні. Усього було опитано 7512 осіб (з них 4157 дівчат та 3355 хлопців). Так, 61 % учнів відповіли, що їм легко дістати пиво, та 68 % – слабоалкогольні напої, для половини легко придбати шампанське (51,2 %) та вино (47,5 %). Міцні алкогольні напої з легкістю можуть дістати 29,9 % респондентів. Більше 90 % 15-17 річної учнівської молоді має досвід вживання алкоголю протягом життя, майже 80 % вживали алкогольні напої протягом останніх 12 місяців, більше половини (56 %) – протягом останніх 30 днів. Протягом останніх 30 днів 31 % учнів повідомили, що вживали 5 чи більше порцій алкогольних напоїв. 25,4 % учнів мають досвід вживання заборонених наркотичних речовин (33,6 % – серед хлопців і 18,8 % – серед дівчат) [2, с. 61, 76].

В молодому віці можна попередити виникнення шкідливих звичок (тютюнопаління, вживання алкоголю та інших психоактивних речовин), так як в підлітково-юнацький період життя формується світогляд та поведінкові норми (гендерні стереотипи, сексуальна поведінка, відношення до конфліктів та ризику), які будуть впливати на здоров'я в майбутньому. Отримавши основи відповідального ставлення до свого здоров'я в цей віковий проміжок, молода людина буде керуватися ними в подальшому житті. Закласти ці основи нелегко, але цікавість та інтерес підлітків до нової інформації є величезними рушійними силами на цьому шляху [6, с. 35]. Виходячи з цього, постає важливе питання – профілактики та попередження негативних явищ в молодіжному середовищі з використанням психологічних знань, методів та методик. Отже, теоретичний аналіз проблеми особистісного розвитку молоді доцільно поєднати з аспектами превентивного розвитку та виховання і застосовувати поняття «особистісно-превентивний розвиток».

Термін «превентивний» (від. лат. *praeventivus*) – означає запобіжний, захисний, охоронний, і стосується різних форм і проявів деструктивної поведінки: *делінквентних* (правопорушень, що можуть призвести до вчинення кримінальних дій);

адиктивних (рання алкоголізація, нікотинова залежність, вживання наркотичних та психоактивних речовин, токсикоманія); *екологічної брутальності й егоцентризму* (ставлення до всього, що оточує, як до засобів задоволення власних примітивних потреб); *статевих порушень та їхніх наслідків* (ранній сексуальний потяг, венеричні хвороби, ВІЛ та СНІД, статева розпуста, проституція, статеве насильство); *маргінальних* (бродяжництво, жебракування, членство у кримінальних угрупованнях і групах з антисупільною ідеологією, потяг до азартних, асоціальних ігор, негативізм в оцінці явищ дійсності); *формування важких психологічних та психічних станів* (неврози, фрустрації, депресії, схильність до суїциду, акцентуацій характеру та загострення психопатичних тенденцій) [12, с.5-6].

«Проблема превентивності завжди була і є пріоритетною в системі психолого-педагогічних, медичних, правових, соціологічних досліджень у різних країнах світу. В Україні ця проблема набуває особливої гостроти, оскільки молодь формується в складних соціокультурних умовах економічних і політичних суперечностей, неврівноваженості соціальних процесів, криміногенності суспільства. Спостерігається тенденція до загострення соціально-економічних, психолого-педагогічних та медико-біологічних факторів, які детермінують деструктивну поведінку неповнолітніх. Зростає чисельність дітей з порушенням норм поведінки та тих, які відносяться до «групи ризику» і долучаються до раннього алкоголізму, наркоманії, проституції, збільшується питома вага протиправної, агресивної та ауто-агресивної поведінки підлітків під впливом алкогольного та наркотичного сп'яніння» – зазначають В.М. Оржеховська та С.В. Кириленко в Концепції превентивного виховання дітей та молоді в системі освіти України [10].

Поняття «превентивний розвиток» вживається в психологічній науці стосовно особистісного виховання в напрямку превентивного психологічного впливу та в контексті концепції превентивного виховання у педагогіці.

Особливості превентивного розвитку та виховання, ідеї превентивного підходу в освітньому процесі, діяльності соціальних служб, громадських організацій вивчають В.М. Оржеховська, С.В. Толстоухова, О.І. Пилипенко, М.М. Окаринський, С.В. Кириленко, Н.Ю. Максимова, А.П. Сманцер та ін..

Узагальнення наукової літератури [1;3;4;5;11] дало нам змогу охарактеризувати особистісно-превентивний розвиток як складову процесу особистісного розвитку щодо попередження,

запобігання, усунення деструктивних факторів в поведінці особистості, гармонізація відносин в соціумі, розвиток у дітей та молоді вольових якостей, що забезпечують стійкість до можливих відхилень в поведінці в соціальному середовищі. Окрім цього, під даним поняттям розуміється своєчасна психологічна та психолого-педагогічна допомога молодій людині в вирішенні її життєвих проблем, корекція соціально-психологічних розладів, цілеспрямоване направлення в «правильне русло» шляхом корекції негативних тенденцій розвитку особистості та підтримка в розвитку індивідуальності. Особистісно-превентивний розвиток базується на диференційованому, віковому, індивідуально-психологічному підходах щодо виявлення деструктивних проявів у поведінці особистості та їх психологічній корекції.

Основні завдання особистісно-превентивного розвитку та превентивної діяльності: надання комплексної соціально-психологічної, психолого-педагогічної, а за необхідності медико-соціальної допомоги молодим людям; надання допомоги особистості у виробленні захисних механізмів, що не дозволяють піддаватися впливу асоціальних проявів в соціумі; вироблення внутрішньої протидії до негативних явищ (тютюнопаління, вживання алкоголю, наркотичних речовин); формування позитивних якостей особистості; забезпечення соціально-психологічної діяльності, спрямованої на протидію негативним явищам; орієнтування молоді на здоровий спосіб життя та позитивну соціальну орієнтацію; формування зрілої, соціально відповідальної особистості; тісне співробітництво практичних психологів, соціальних педагогів, лікарів, юристів, соціологів, педагогів, батьків по об'єднанню зусиль в напрямку здійснення превентивної діяльності [3; 11].

Центральними функціями особистісно-превентивного розвитку та превентивної діяльності є наступні: формуюча, регулятивна, захисна, корекційна, ресоціалізуюча, комунікативна, координуюча. *Формуюча* функція є провідною. Вона забезпечує цілісне формування особистості, стимулює процеси, які допомагають розвитку, саморозвитку, вихованню та самовихованню особистості. *Регулятивна* функція пов'язана з чітким упорядкуванням соціально-психологічних, педагогічних процесів та їх впливом на формування особистості дитини, молоді людини. *Захисна* функція спрямована на підвищення рівня соціальної захищеності, нейтралізацію впливу негативних факторів оточуючого середовища на особистість. *Корекційна* функція припускає переборення негативних цінностей, якостей, умінь та навичок

особистості, які викликають асоціальні прояви. Реалізація *корекційної* функції дозволяє здійснити іншу функцію превентивної діяльності – *ресоціалізуючу*. Мета цієї функції – допомогти особистості, що тимчасово виключена з соціуму, знову включитися в соціум. *Ресоціалізуюча* функція сприяє перебудові особистості у відповідності з вимогами моральних, правових норм та надає їй можливість знову приєднатися до даного соціального середовища. Під *комунікативною* функцією розуміється надання безперервної допомоги, а також стимулювання зв'язків та залежностей конкретної особистості з компонентами та елементами мікро- і макросередовища у напрямку гуманного розвитку. *Координуюча* функція надає можливість об'єднати всі елементи соціально-психологічної системи в процесі формування особистісного розвитку дитини, підлітка, молодої людини [11].

Особистісно-превентивний розвиток повинен впроваджуватися психологами, соціальними педагогами шляхом особистісного виховання й саморозвитку в напрямку превентивного психологічного впливу. Превентивний психологічний вплив здійснюється шляхом тактовних, толерантних, дружніх, доброзичливих дій та превентивної діяльності щодо попередження негативних явищ в молодіжному середовищі та запобігання, захисту молоді від впливу несприятливих умов життя, діяльності.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз наукової літератури дозволяє нам зазначити, що важливою складовою процесу особистісного розвитку молодої людини в сучасному суспільстві є особистісно-превентивний розвиток. Особистісно-превентивний розвиток – це складова процесу особистісного розвитку щодо попередження, запобігання, усунення деструктивних факторів у поведінці особистості, гармонізація відносин у соціумі, розвиток у дітей та молоді вольових якостей, що забезпечують стійкість до можливих відхилень у поведінці в соціальному середовищі. Окрім цього, ця складова особистісного розвитку молодої людини включає в себе своєчасну психологічну та психолого-педагогічну допомогу молодій людині в вирішенні її життєвих проблем, корекцію соціально-психологічних розладів та підтримку в розвитку власної індивідуальності.

Основні завдання особистісно-превентивного розвитку та превентивної діяльності: надання комплексної соціально-психологічної, психолого-педагогічної, а за необхідності медико-соціальної допомоги молодим людям; надання допомоги особистості у виробленні захисних механізмів по відношенню до асоціальних проявів соціуму; вироблення внутрішньої протидії до нега-

тивних явищ; формування позитивних якостей особистості; забезпечення соціально-психологічної діяльності, спрямованої на протидію негативним явищам; орієнтування молоді на здоровий спосіб життя та позитивну соціальну орієнтацію; формування зрілої, соціально відповідальної особистості.

Провідними функціями особистісно-превентивного розвитку та превентивної діяльності є: формуюча, регулятивна, захисна, корекційна, ресоціалізуюча, комунікативна, координуюча.

Список використаних джерел

1. Ануфрієва Н.М. Соціальна психологія: Навч.-метод. посібник. / Н.М. Ануфрієва, Т.М. Зелінська, Н.О. Єрмакова. – К.: Каравела, 2011. – 296 с.
2. Балакірева О.М. Рівень поширення і тенденції вживання тютюну, алкогольних напоїв, наркотичних речовин серед учнівської молоді України: 2011 / О.М. Балакіревої (кер. авт. кол.), Т.В. Бондар, Ю.П. Галіч та ін. – К.: ТОВ ВПК «ОБ-НОВА», 2011. – 176 с.
3. Беличева С.А. Основы превентивной психологии / С.А. Беличева. – М.: Редакционно-издательский центр Консорциума «Социальное здоровье России», 1993. – 199 с.
4. Варій М.Й. Психологія особистості: Навч. пос. / М.Й. Варій. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
5. Капрара Дж. Психология личности / Дж. Капрара, Д. Сервон. – СПб.: Питер, 2003. – 640 с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»).
6. Клиники, дружественные к молодёжи (пособие для организатора): коллект. монография / Под общ. ред. О.М. Аврукиной, О.Н. Степановой, Е.Ю. Яшиной. – Новосибирск: ЗАО «Новополиграфцентр», 2004. – 300 с.
7. Красновський В.М. Гуманізація шкільної освіти: психологічний вимір / В.М. Красновський. – К.: Наукова думка, 2007. – 152 с.
8. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навчальний посібник / Н.В. Ліфарєва. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 240 с.
9. Маклаков А.Г. Общая психология: Учебник для вузов / А.Г.Маклаков. – СПб.: Питер, 2008. – 583 с.: ил. – (Серия «Учебник для вузов»).
10. Оржеховська В.М. Концепція превентивного виховання дітей та молоді в системі освіти України. Проект для обговорення / В.М. Оржеховська, С.В. Кириленко. – К.: Інститут

проблем виховання: Електронний ресурс. – Режим доступу: http://fz09.at.ua/Vuhovna/proekt_konsepsiyi_preventivno-go_vuhovannyi.doc

11. Сманцер А.П. Превентивная педагогика: методология, теория, методика / А .П. Сманцер , Е.М. Рангелова. – Минск : БГУ, 2008. – 262 с.
12. Цивінський В. Теоретичні аспекти превентивного виховання школярів / В. Цивінський // Психолог. – 2009. – № 42-43. – С. 5-7.

The meaning of personal development of youth has been analyzed and theoretical analysis of the problem position has been made in this article. The determination of personal-preventive development has been offered. It was found that an important part of the process of personal development of young people in modern society is personal and preventive development to prevent, eliminate destructive factors in the behavior of the individual, the harmonization of relations in society and development in children and youth with qualities that provide resistance to possible variations in behavior in the social environment.

Key words: personal development, preventive development, personal-preventive development.

Отримано: 5.10.2012 р.

УДК 159.9

С.І.Корсун

Проблеми професійного відбору працівників правоохоронних органів

У статті викладено історичні передумови виникнення професійного відбору. Проведено аналіз сучасного стану професійного відбору та використання наукових критеріїв і правових підходів до вирішення питань відбору. Встановлено, що з виникненням нових професій у правоохоронній сфері постає і питання наукового пошуку та нормативного закріплення критеріїв професійної придатності кандидатів на відповідні посади. Адже виконання професійних обов'язків працівником, що за своїми особистісними якостями відповідає вимогам професії, принесе набагато більше користі і професії, і працівнику, ніж виконання їх працівником, який змушений переборювати свою, невідповідність вимогам професії.